

Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2017

Hans Dagevos, David Verhoog, Peter van Horne en Robert Hoste

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2017

Hans Dagevos, David Verhoog, Peter van Horne en Robert Hoste

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Economic Research in opdracht van en gefinancierd door Wakker Dier

Wageningen Economic Research
Wageningen, november 2018

NOTA
2018-108

Hans Dagevos, David Verhoog, Peter van Horne en Robert Hoste, 2018. *Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2017*. Wageningen, Wageningen Economic Research, Nota 2018-108. 10 blz.; 1 fig.; 1 tab.; 12 ref.

Deze nota geeft een overzicht van de vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland in de jaren 2005-2017. Het totale verbruik van vlees en vleeswaren per hoofd van de bevolking in Nederland bedraagt in 2017 bijna 77 kg (op basis van karkasgewicht). Dit is gelijk aan de consumptie in 2016.

Dit rapport is gratis te downloaden op <https://doi.org/10.18174/464580> of op www.wur.nl/economic-research (onder Wageningen Economic Research publicaties).

© 2018 Wageningen Economic Research
Postbus 29703, 2502 LS Den Haag, T 070 335 83 30, E communications.ssg@wur.nl,
www.wur.nl/economic-research. Wageningen Economic Research is onderdeel van Wageningen University & Research.

Wageningen Economic Research hanteert voor haar rapporten een Creative Commons Naamsvermelding 3.0 Nederland licentie.

© Wageningen Economic Research, onderdeel van Stichting Wageningen Research, 2018
De gebruiker mag het werk kopiëren, verspreiden en doorgeven en afgeleide werken maken. Materiaal van derden waarvan in het werk gebruik is gemaakt en waarop intellectuele eigendomsrechten berusten, mogen niet zonder voorafgaande toestemming van derden gebruikt worden. De gebruiker dient bij het werk de door de maker of de licentiegever aangegeven naam te vermelden, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat zij daarmee instemmen met het werk van de gebruiker of het gebruik van het werk. De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken.

Wageningen Economic Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Wageningen Economic Research is ISO 9001:2008 gecertificeerd.

Wageningen Economic Research Nota 2018-108 | Projectcode 2282500125

Foto omslag: Shutterstock

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Berekeningswijze	6
3	Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking	7
4	Nederlands vleesverbruik en het blijvende vraagstuk	8
	Literatuur en websites	9

1 Inleiding

Wakker Dier wil graag de omvang van de vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland weten. Tot en met 2012 leverde de Productschappen voor Vee, Vlees en Eieren (PVE) deze informatie. Door de opheffing van de PVE kwam er een einde aan deze informatievoorziening. Wakker Dier heeft daarom Wageningen Economic Research benaderd om de vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland te berekenen. Wageningen Economic Research heeft dit in 2015 voor het eerst gedaan (Verhoog et al., 2015). Ook heeft Wakker Dier gevraagd om de huidige vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland te vergelijken met de jaren daarvoor, zodat trends in de vleesconsumptie zichtbaar worden.

Deze nota geeft een overzicht van de vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland in de jaren 2005-2017 en maakt daarbij onderscheid naar de volgende vleessoorten: rundvlees, varkensvlees, schapen- en geitenvlees, paardenvlees, pluimveevlees en totaal vlees.

2 Berekeningswijze

Net als de PVE heeft Wageningen Economic Research de vleesconsumptie per hoofd van de bevolking uitgerekend op basis van de systematiek van de voorzieningsbalansen. Dat komt erop neer dat het verbruik in een bepaald jaar wordt afgeleid van het aantal slachtingen van dieren, de invoer en uitvoer van vlees zoals die in de CBS-statistieken te vinden zijn en de voorraadmutaties. Bij deze mutaties gaat het om vlees dat wordt opgeslagen in bijvoorbeeld een koelhuis om in het jaar daarop te worden geconsumeerd (voorraad wordt groter en verbruik dit jaar kleiner) of om vlees dat juist uit het koelhuis wordt gehaald om nu te worden geconsumeerd (voorraad wordt kleiner en verbruik groter). In de CBS-handelsstatistieken valt vlees uiteen in een groot aantal diersoorten en onderdelen van dieren, zoals schouders, achterdelen en ribstukken. Verder worden allerlei bewerkte vormen van vlees geregistreerd, zoals vers vlees, bevroren vlees, gedroogd vlees, gezouten vlees, hammen en vleeswaren. In totaal zijn meer dan 500 producten meegenomen, tot op een vrij gedetailleerd (8-digit)niveau. Producten waar vlees in zit verwerkt, zoals lasagne en kippensoep, zijn in deze berekeningen buiten beschouwing gelaten. Dat komt omdat het moeilijk is om op nationaal niveau te bepalen hoeveel vlees er in deze producten - die van verschillende fabrikanten afkomstig zijn - zit.

Voor voorraadmutaties van vlees bestaat geen bron die we kunnen gebruiken. Dat komt bij de berekeningen van voorzieningsbalansen voor andere producten dan vlees ook regelmatig voor; in zulke gevallen is het gebruikelijk dat de opstellers van de balans zelf een aanname voor de voorraadmutatie maken. In het geval van de voorzieningsbalans voor vlees is dat als volgt gedaan: we veronderstellen dat het verbruik bestaat uit directe consumptie en het aanleggen van een voorraad. Voor het berekende verbruik is op basis van expertise een inschatting gemaakt van de voorraadmutaties, waarbij ook rekening is gehouden met de jaarlijkse mutatie van de aankopen per vleessoort op basis van GfK-data. Met deze data kan een betere inschatting gemaakt worden van de verhouding tussen de directe consumptie en het deel bestemd voor de voorraad in het berekende verbruik. GfK-data zijn gebaseerd op de aankopen van levensmiddelen bij de detailhandel in Nederland door een panel van 6.000 personen.

Verder zijn de berekeningen alleen gericht op menselijke consumptie van vlees en vleesproducten. De consumptie van slachtbijproducten door (huis)dieren (zoals honden, katten, nertsen) is buiten beschouwing gelaten.

De berekeningen van de vleesconsumptie gaan over vlees en vleesproducten, zonder de eetbare slachtbijproducten zoals lever en vetten. Deze werkwijze sluit aan bij de internationaal gangbare aanpak.

3 Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking

Het totale verbruik van vlees en vleeswaren (op basis van karkasgewicht) per hoofd van de bevolking in Nederland belooft in 2017 bijna 77 kg (tabel 3.1). Dat is vrijwel gelijk aan het verbruik in de twee voorgaande jaren. Iets minder dan de helft van het verbruik in 2017 - zo'n 36 kg - bestaat uit varkensvlees (figuur 3.1). Pluimveevlees maakt bijna een derde uit van de vleesconsumptie in Nederland en rundvlees een vijfde. Er is in Nederland in 2017 gemiddeld per hoofd 1 kg kalfsvlees gegeten en ruim 1 kg schapen- en geitenvlees. Paardenvlees wordt in Nederland nauwelijks gegeten. Bij deze cijfers gaat het om het verbruik op basis van karkasgewicht, dus vlees inclusief been, vet en zwoerd. Als vuistregel geldt dat daarvan ongeveer de helft feitelijk geconsumeerd wordt als vlees en vleeswaren.

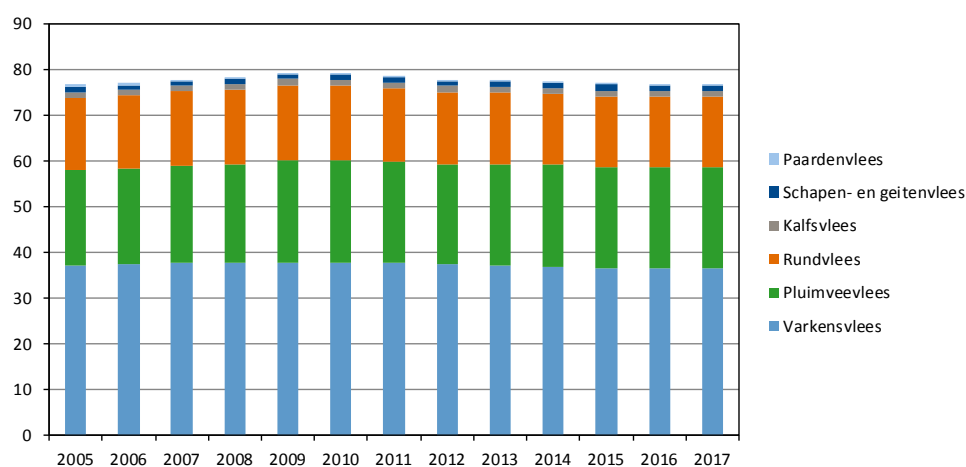
De 2017-cijfers zijn gelijk aan die van 2016 (Terluin et al., 2017). De vorig jaar geconstateerde stabilisatie van het vleesverbruik in de jaren 2015-2016, zet zich in 2017 dus voort. De 2017-cijfers verlengen de periode dat een einde is gekomen aan de licht dalende trend in het vleesverbruik, zoals die zich heeft voorgedaan tussen 2010 en 2015. Toen daalde het verbruik in Nederland van zo'n 79 kg in 2010 naar ruim 76 kg in 2015 per hoofd van de bevolking. Deze hoeveelheid is nagenoeg onveranderd sindsdien. Tussen 2015 en 2017 is het vleesverbruik stabiel en ligt de vleesconsumptie op het niveau van 2005.

Tabel 3.1 Vleesverbruik a) per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2017 (kg)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Varkensvlees	37,2	37,4	37,6	37,8	37,7	37,7	37,7	37,3	37,1	36,7	36,6	36,5	36,5
Pluimveevlees	20,7	20,8	21,5	21,6	22,5	22,5	22,1	22,0	22,3	22,5	22,1	22,2	22,1
Rundvlees	15,9	16,1	16,1	16,1	16,3	16,2	15,9	15,7	15,6	15,5	15,4	15,4	15,4
Kalfsvlees	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Schapen- en geitenvlees	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Paardenvlees	0,6	0,5	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Berekening Wageningen Economic Research	76,7	77,1	77,8	78,1	79,1	79,0	78,2	77,6	77,5	77,3	76,7	76,6	76,6

a) Op basis van karkasgewicht (gewicht met been).

Bron: CBS, berekening Wageningen Economic Research.

Figuur 3.1 Vleesverbruik a) per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2017 (kg)

a) Op basis van karkasgewicht (gewicht met been).

Bron: CBS, berekening Wageningen Economic Research.

4 Nederlands vleesverbruik en het blijvende vraagstuk

De stabilisering in de vleesconsumptie die de cijfers laat zien, houdt het vraagstuk actueel hoe dit is te begrijpen in het licht van de aanwezige belangstelling voor plantaardige vleesvervangers, vegetarisme en flexitarisme (vleesminderen) vandaag de dag. Althans, te constateren is dat er maatschappelijk en in de – zowel klassieke als sociale – media veel interesse voor deze onderwerpen is. Daarbij zijn in het supermarktschap volop alternatieven voor vlees te vinden en onder producenten en binnen financiële instellingen bestaat het nodige vertrouwen dat er groei zit in de markten voor vleesvervangende producten (ABN AMRO, 2018; ING, 2017; Rabobank, 2017). Hiernaast zijn er cateraars of koks die proberen de plantaardige keuze aantrekkelijker te maken voor hun gasten. Ook adviesorganen van de overheid, zoals het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) of de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (Rli), wijzen de voorbije jaren op het belang van beleid dat mensen helpt om meer duurzaam en gezond te eten. De tegenwoordige lijn in het overheidsbeleid is de balans tussen de consumptie van dierlijke en plantaardige eiwitten meer in overeenstemming te brengen met de Schijf van Vijf. Dit betekent een gelijke verhouding tussen beide. In het nu gangbare dieet eten we meer dierlijke eiwitten (circa 60%) dan plantaardige (circa 40%) (Van Dooren, 2018: 5). De aanbevolen hoeveelheid vlees per persoon per jaar ligt rond de 25 à 26 kg volgens de Schijf van Vijf. De geconsumeerde hoeveelheid van een ruime 38 kg die de afgelopen paar jaar is genoteerd op basis van een karkasgewicht van bijna 77 kg, is dan ongeveer 12 à 13 kg meer dan de geadviseerde hoeveelheid conform de Richtlijnen goede voeding.

Een dergelijke afwijking ligt niet in lijn met de verwachting afgaande op verschillende surveyonderzoeken naar flexitarisme, die gemeen hebben dat daarin veel Nederlanders juist aangeven meerdere dagen in de week geen vlees te eten en in algemene zin proberen minder vlees te eten (Dagevos et al., 2012; Natuur & Milieu, 2016; Voedingscentrum, 2015, 2018). Sinds het begin van de jaren '10 hebben we zicht op dit vraagstuk met betrekking tot mensen die zeggen minder vaak vlees te (willen) eten enerzijds en anderzijds vleesconsumptiecijfers die enigszins (2010-2015) tot niet (2015-2017) dalen. Voor dit 'gat' zijn wel hypothesen te formuleren maar nog geenszins sluitende antwoorden gevonden.

Voor antwoorden is ook te zoeken op lagere niveaus van analyse dan de meer generieke dataverzameling waar deze nota zich op baseert. De meer specifieke kassadata van GfK waar wij inzage in hebben gehad ten behoeve van onze berekeningswijze (zie hoofdstuk 2) laten bijvoorbeeld wel een afname in de vraag naar vleesproducten zien in de detailhandel (supermarkten en slaggers). Data van IRI, een ander marktonderzoeksbureau, wijzen op een bescheiden daling in de supermarktverkoop van vlees (GPA, 2018: 3). Een (deel van de) verklaring voor het verschil tussen deze marktbeveging en de stabiele cijfers die hierboven zijn genoteerd, is dan wellicht te vinden in de buitenhuishoudelijke consumptie – zoals de consumptie van vlees in restaurants van het hogere segment tot en met fastfoodketens – en mogelijk ook in het verwerkte vlees in kant-en-klaarproducten.

Nog minder generiek dan de data op supermarktniveau zijn data op persoonsniveau. De Voedselconsumptiepeiling (VCP) verzamelt op basis van vragenlijstonderzoek en interviews consumptiegegevens van 2.237 deelnemers. De nieuwste VCP over de jaren 2012-2016 verschijnt in november 2018. In een eerder naar buiten gebrachte factsheet (RIVM, 2016) met resultaten van de eerste twee onderzoeksjaren 2012-2014 komt naar voren dat er een licht dalende consumptie van vlees is in de VCP-data over de jaren 2012-2014 in vergelijking met de 2007-2010 VCP-data. Ook wanneer deze tendens blijft opgaan voor de VCP-data over de volle vier jaar (2012-2016), is de vleesminderende vraag minder groot dan zich op basis van 'maatschappelijke beelden en geluiden' laat vermoeden. Dit correspondeert met de in deze nota gepresenteerde cijfers.

Literatuur en websites

ABN AMRO (2018). Nichemarkt vleesvervangers groeit snel.

<https://insights.abnamro.nl/2018/04/nichemarkt-vleesvervangers-groeit-snel/>

Dagevos, H., J. Voordouw, L. van Hoeven, C. van der Weele en E. de Bakker (2012). *Vlees vooral(snog) vanzelfsprekend: consumenten over vlees eten en vleesmindere*; Den Haag: LEI Wageningen UR. <http://edepot.wur.nl/212318>

Dooren, C. van (2018). *Brondocument: naar een meer plantaardig voedingspatroon*; Den Haag: Voedingscentrum.

https://www.voedingscentrum.nl/Assets/Uploads/voedingscentrum/Documents/Professionals/Overig/brondocument_plantaardig%20voedingspatroon_januari_2018.pdf

GPA (2018). *Impactreport GPA: naar meer plantaardige eiwitten*; Green Protein Alliance.

http://greenproteinalliance.nl/wp-content/uploads/2018/06/Impactreport_1jaarGPA.pdf

ING (2017). *The protein shift: will Europeans change their diets?*; Amsterdam: ING Economics Department. https://www.ing.nl/media/ING_EBZ_-the-protein-shift-will-Europeans-change-their-diet_tcm162-136110.pdf

Natuur & Milieu (2016). *Vegamonitor*; Groningen/Haarlem: Kien. <https://www.natuurenmilieu.nl/wp-content/uploads/2016/09/Natuur-Milieu-Vegamonitor.pdf>

Rabobank (2017). *Watch out, or they will steal your growth!: why alternative proteins are competing so successfully for the centre of the plate*; Utrecht: RaboResearch.

<https://research.rabobank.com/far/en/sectors/animal-protein/why-alternative-proteins-are-competing-for-the-centre-of-the-plate.html#>

RIVM (2016). *Voedselconsumptie in Nederland: wat, waar en wanneer?*; Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.

https://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Algemeen_Actueel/Uitgaven/Leefstijl_Voeding/CP/Factsheets_VCP/Factsheet_Voedselconsumptie_in_Nederland_Wat_waar_en_wanneer/Download/Factsheet_Voedselconsumptie_in_Nederland_Wat_waar_en_wanneer.org

Terluin, I., D. Verhoog, H. Dagevos, P. van Horne en R. Hoste (2017). *Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2016*; Den Haag: Wageningen Economic Research.

<http://edepot.wur.nl/424550>

Verhoog, D., H. Wijsman en I. Terluin (2015). *Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2014*; Den Haag: LEI-Wageningen UR. <http://edepot.wur.nl/359425>

Voedingscentrum (2015). *Quickscan 2015: eetpatronen van verschillende sociale milieus, duurzaamheid en voedselverspilling*; Amsterdam: Motivaction.

https://www.voedingscentrum.nl/Assets/Uploads/voedingscentrum/Documents/Professionals/Pers/Persmappen/Motivaction_eetpatronen-verschillende-sociale-milieus-duurzaamheid-voedselverspilling.pdf

Voedingscentrum (2018). *Onderzoek over het eten van vlees en vis*; Maastricht: Flycatcher Internet Research.

<https://www.voedingscentrum.nl/Assets/Uploads/voedingscentrum/Documents/Professionals/Pers/Persmappen/Kies%20ik%20gezond/Rapport%20Vlees%20en%20Vis%20consumptie.pdf>

Wageningen Economic Research
Postbus 29703
2502 LS Den Haag
T 070 335 83 30
E communications.ssg@wur.nl
www.wur.nl/economic-research

Wageningen Economic Research
NOTA
2018-108

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 5.000 medewerkers en 10.000 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

To explore
the potential
of nature to
improve the
quality of life

Wageningen Economic Research
Postbus 29703
2502 LS Den Haag
E communications.ssg@wur.nl
T +31 (0)70 335 83 30
www.wur.nl/economic-research

Nota 2018-108

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 5.000 medewerkers en 10.000 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

